

Bölüm 10

UTERUS

Betül YALÇIN¹

1. UTERUSUN GELİŞİMİ

Fertilizasyon sırasında genetik açıdan embriyonun cinsiyeti, belirlenmiştir. Fakat gonadlar erkeğe veya dişiye ait morfolojik özellikleri gelişimin yedinci haftasına kadar sahip değillerdir (Sadler, 2011).

Gonadlar, intermediate (ara) mezodermden köken alır ve bir çift uzunlamasına, genital veya gonadal sırtlar halinde meydana gelirler. Epitel proliferasyonu ve altındaki mezenkimin yoğunlaşmasıyla oluşurlar. Genital sırtlar içinde gelişimin altıncı haftasına kadar germ hücreleri mevcut değildir (Sadler, 2011).

Primordiyal germ hücreleri, epiblasttan köken almaktadır. Öncelikle primitif çizgi boyunca göç eden primordiyal germ hücreleri, üçüncü haftada vitellus kesesi duvarında, allantoisin başlangıç yerine yakın, endoderm hücrelerinin arasında bulunurlar. Dördüncü haftada son bağırsağın mezenterinin dorsali boyunca ameboid hareketlerle ilerler. Beşinci haftanın başında primitif gonadlara ulaşan primordiyal germ hücreleri, altıncı haftada da genital sırtları işgal ederler (Şekil 1). Primordiyal germ hücrelerinin genital sırtlara ulaşmaması halinde gonadlar gelişim gösteremezler. Ayrıca bu hücrelerin, gonadların ovaryum ve testise farklılıkları üzerinde indükleyici etkileri vardır (Sadler, 2011).

Genital sırttaki epitel hücreleri, primordiyal germ hücrelerinin primitif gonadlara ulaşmasından hemen önce ve ulaştıkları sırada, proliferolurlar ve altlarındaki mezenkimin içine yerleşirler. Bunlar burada primitif cinsiyet kordonları denilen düzensiz kordonları oluştururlar. Kordonlar erkek ve dişi embriyolarda yüzey epiteline bağlıdır. Erkek ve dişi gonadların birbirinden ayırt edilemediği bu dönemdeki gonada “**farklanmamış gonad**” olarak adlandırılır (Sadler, 2011).

¹ Araştırma Görevlisi, Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Histoloji-Embriyoloji, by-by-2005@hotmail.com

gerekli iken, yokluğunda atrofi oluşur (Çelik, 2011). Korpus luteumdan ve plasentadan salgılanan **relaksin**, gebelik sırasındaki miyometriyal kasılmaların baskılanmasını sağlar. Doğum sırasındaki miyometriyal kasılmalar ise nörohipofizden salınan bir hormon olan **oksitosin** ve **prostoglandinler** tarafından gerçekleştirilir (Ross & Pawlina, 2013).

Perimetriyum, uterusu kaplayan visseral periton tabakası ya da dış seröz tabakadır (Ross & Pawlina, 2013). Mezotel ve altında uzanan gevşek bağ dokusundan oluşur. Bu doku elastik liflerden zengindir (Eşrefoğlu, 2009). Anterior yüzeyin bir kısmını ve posterior yüzeyin tamamını perimetriyum kaplarken, anterior yüzeyin kalan kısmı adventisya ile kaplanır (Ross & Pawlina, 2013).

KAYNAKLAR

1. Sadler, TW. (2011). *Langman Medikal Embriyoloji*. (11. Baskı). Ankara: Palme Yayıncılık .
2. Moore, KM., Persaud, TVN. (2002). *İnsan Embriyolojisi*. (Mehmet YILDIRIM, İmer OKAR, Hakkı DALÇIK, Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
3. Unur, E., Ülger, H., Ekinci, N. (2009). *Anatomi*. (11. Baskı). Kayseri: Kıvılcım Kitabevi.
4. Britannica (2019). Anatomy of uterus (01.08.2019 tarihinde <http://global.britannica.com/science/uterus> adresinden ulaşılmıştır).
5. Eşrefoğlu, M. (2009). *Özel Histoloji*. (11. Baskı). Malatya: Medipres Matbaacılık .
6. Ross, HM., Pawlina, W. (2013). *Histoloji*. (11. Baskı). Ankara: Palme Yayıncılık.
7. Tekelioğlu, M. (2002). *Özel Histoloji İnce Yapı Ve Gelişme*. (11. Baskı). Ankara: Antıp A. Ş. Tıp kitapları ve bilimsel yayınları
8. Junqueira, LC., Carneiro, J. (2006). *Temel Histoloji*. (Yener AYTEKİN, Seyhun SOLAKOĞLU, Çev. Ed.). İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
9. Kierszenbaum, AL. (2006). *Histoloji ve Hücre Biyolojisi: Patolojiye Giriş*. (Ramazan Demir, Çev. Ed.). Ankara: Palme Yayıncılık.
10. Çelik, Ö. (2011). *Yardımcı üreme teknikleri*. Adana: Nobel Kitabevi